

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.03.035>
УДК 070(477):81'272-054.57(477.87):355.01

В.В. ШАРКАНЬ, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики
Ужгородський національний університет
вул. Університетська, 14, м. Ужгород, 88000
E-mail: vasyi.sharkan@uzhnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9162-5756>

МОВИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЗАКАРПАТТЯ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У статті проаналізовано публікації про мови національних меншин Закарпаття в українських онлайн-медіа після ухвалення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»; простежено динаміку зацікавлення мовами нацменшин; визначено інтернетівські видання, у яких здебільшого порушують цю проблематику; з'ясовано змістове спрямування публікацій до повномасштабного нападу Росії на Україну і після нього.

Ключові слова: мови національних меншин Закарпаття, медіа, угорська мова, румунська мова, словацька мова, українська мова.

Мовне питання в Україні впродовж десятиліть використовували як інструмент в інформаційній війні, особливо спекулюючи ним у періоди виборів. В українських медіа проблемам мови надають особливого значення також у зв'язку з ухваленням нових законів, змін до правопису тощо. Через зміни до українського мовного й освітнього законодавства Угорщина блокувала євроатлантичну інтеграцію України (Ерман, 2018). За умов війни Росії проти України утвердження державної мови, забезпечення прав національних меншин і протидію спекуляціям щодо цих питань потрібно аналізувати у площині національної безпеки України.

Цитування: Шаркань В.В. (2023). Мови національних меншин Закарпаття в українському медійному дискурсі під час війни. *Українська мова*, 2(86), 35–53. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.02.035>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2023. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Зміни до українського законодавства щодо прав національних меншин перебувають у фокусі уваги представників цих спільнот, що компактно проживають в Україні, а також політиків сусідніх держав. Ухвалені закони «Про освіту» (2017), «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019) спричинили резонанс у медіа, оскільки, з одного боку, значна частина українського суспільства сприйняла новації позитивно, а з іншого, — представники деяких національних меншин заявили про загрозу для функціонування їхніх мов.

Упровадження рекомендацій Венеційської комісії щодо національних меншин є однією з умов, які потрібно виконати Україні на шляху до членства в Євросоюзі. Водночас президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн наголошувала на досягненнях щодо поваги до меншин та захисту їхніх прав в Україні: «Загалом за політичними критеріями Україна добре просунулася у досягненні стабільності інституцій, які гарантують демократію, верховенство права, права людини, а також повагу та захист меншин» (Шейко, 2022).

На виконання вимог щодо отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС у грудні 2022 року було ухвалено Закон України «Про національні меншини (спільноти) України», який гарантує рівні громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні та мовні права й свободи, визначені Конституцією України, усім громадянам України — незалежно від етнічного походження, належності до національних меншин (спільнот) (Закон України № 2827-IX).

Відповідно до даних Усеукраїнського перепису населення, угорська меншина на Закарпатті становить 12,1 %, румунська — 2,6 %, російська — 2,5 %, ромська — 1,1 %, словацька — 0,5 %, німецька — 0,3 % (Про кількість та склад..., 2001). Однак ці дані були актуальні на 2001 рік, а за понад двадцять років, очевидно, ситуація змінилася через міграційні та інші процеси. У березні 2022 року Ласло Зубанич, який очолює Демократичну спілку угорців Закарпаття, заявив, що угорців на Закарпатті залишилося менше ніж 100 тисяч (Наслідки війни, 2022).

Питання про відображення в медіа проблематики мов національних меншин, зокрема й тих, що компактно живуть на Закарпатті, традиційно перебувають у полі зору українських науковців (Шумицька, 2017; Шумицька, 2018; Бідзіля, 2018; Коцур, 2018; Тищенко, 2018; Черничко, 2018; Шумицька, 2019; Шумицька, 2019а; Дуцик, 2019 та ін.), однак актуальною досі є потреба дослідити змістове спрямування публікацій про мови нацменшин після початку повномасштабної війни Росії проти України.

Мета цього дослідження — проаналізувати особливості розв'язання проблем, що стосуються використання мов національних меншин на Закарпатті, в українських медіа після ухвалення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як

державної». Хронологійні межі дослідження: від 25 квітня 2019 р. (дата ухвалення Верховною Радою України у другому читанні цього закону) до кінця 2022 року¹.

Як основний інструмент під час відбирання публікацій для дослідження був використаний пошук у базі «Новини Google» (GN). Перевагою цього інструменту є те, що 1) сервіс «Новини Google» містить публікації від перевірених видавців, 2) у результатах пошуку не наведено повторні публікації (перепубліковані новини на іншому сайті), що полегшує пошук унікальних джерел дослідження. До недоліків використання цього інструменту належить те, що до бази новин могли бути не введені інтернетівські видання, які висвітлюють досліджувану проблематику. З огляду на це використано додатковий інструмент відбору публікацій: пошук на сайтах найбільш відвідуваних закарпатських інтернетівських видань за даними онлайн-сервісу PRNEWS.IO на базі аналітики SimilarWeb (Uaspectr) та за статистикою Bigmir.net (Bigmir), зокрема «Mukachevo.net», «Закарпаття онлайн», «Голос Карпат», «Новини Закарпаття» та ін. Пошукові запити введено за ключовими словами «мови національних меншин Закарпаття», «мови етнічних спільнот Закарпаття», «угорська мова Закарпаття», «румунська мова Закарпаття», «ромська мова Закарпаття», «німецька мова Закарпаття», «мовний закон Закарпаття» та ін. у «Новинах Google» і на головній сторінці пошуковика «Google» щодо регіональних видань (пошуковий запит на зразок «*мови національних меншин site:zakarpatya.net.ua*»). Критерієм уведення новини до корпусу текстів для аналізу була наявність відповідних ключових слів і стосунок змісту публікації до питання функціонування мов національних меншин у регіоні.

Унаслідок пошуку виявлено 164 унікальні публікації, які відповідають зазначеним критеріям. Питання мови національних меншин на Закарпатті впродовж аналізованого періоду порушували такі всеукраїнські й регіональні видання, як «24 канал», «BBC News Україна», «Деро.Закарпаття», «Deutsche Welle», «Karpati Igaz Szo», «Karpat.in.ua», «Klymenko time», «Mukachevo.net», «PMG.UA», «ProZak», «Ukrainier», «Varosh», «Главком», «Texty.org.ua», «Ungvar.uz.ua», «Uzhgorod.net.ua», «Zmina», «Голос Карпат», «Голос України», «Громадське Телебачення», «Детектор медіа Суспільного», «Еспресо.TV», «Європейська правда», «ЗакарпатПост», «Закарпатський кореспондент», «Інтерфакс-Україна», «Історична правда», «Кореспондент», «Львівський портал», «Новинарня», «Новини Закарпаття», «Освіта24», «ПЕРШИЙ.com.ua», «ПравдаЄ», «Прозахід», «Радіо Свобода», «РІО», «Слово і Діло», «Суспільне», «Сьогодні», «ТСН», «Українська правда», «Укрінформ», «УНІАН», «Урядовий кур'єр».

¹ Проміжкові результати цього дослідження, що охопили період до кінця листопада 2021 року, опубліковані в нашій статті (Шаркань, 2022).

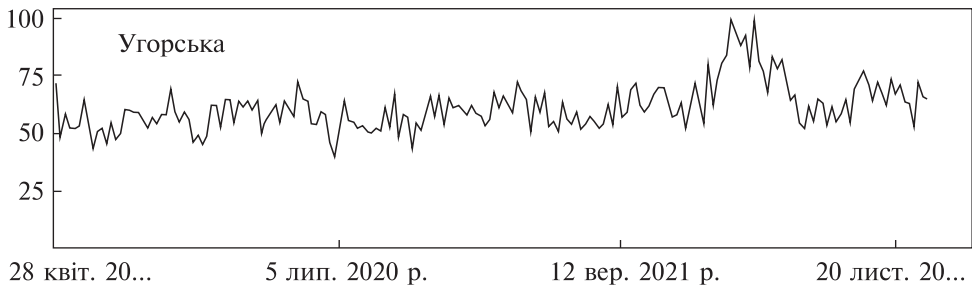
ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Упродовж досліджуваного періоду простежуємо неоднорідність щодо змістового спрямування публікацій про мови національних меншин Закарпаття, стосовно кількісних показників, а також щодо рівня зацікавлення мовами національних меншин. На ці показники суттєво вплинув повномасштабний наступ Російської Федерації на Україну 24 лютого 2022 року.

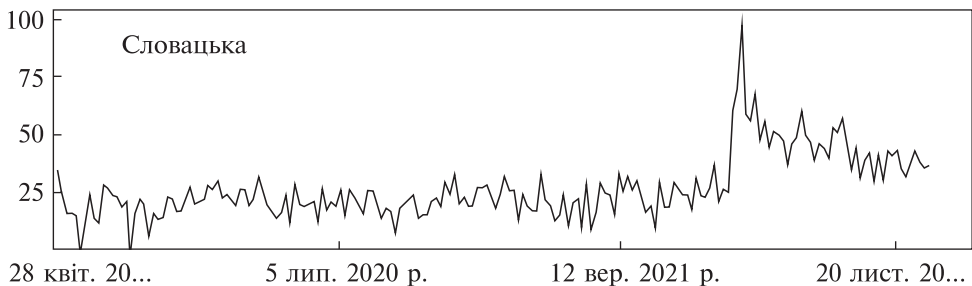
За даними «Google Trends» (GT), рівень зацікавлення в Україні угорською, румунською, словацькою мовами був неоднорідним і суттєво зріс після початку повномасштабної війни Росії проти України. На рис. 1 відображені тенденції щодо рівня зацікавленості угорською мовою: він зріс в Україні після початку великої війни 24 лютого 2022 року, пік зацікавлення тривав до початку квітня, потім воно трохи знизилося, але все одно було вищим, ніж до повномасштабного вторгнення.

Схожа ситуація також щодо словацької мови в Україні: найвищий рівень зацікавлення припав на 13—19 березня 2022 року (рис. 2).

Такі кількісні показники можуть бути пов'язані з потоком вимушених мігрантів з України у зв'язку з початком війни. Багато людей виїздило до Польщі та Румунії, що також відображено в даних «Google Trends» (рис. 3).

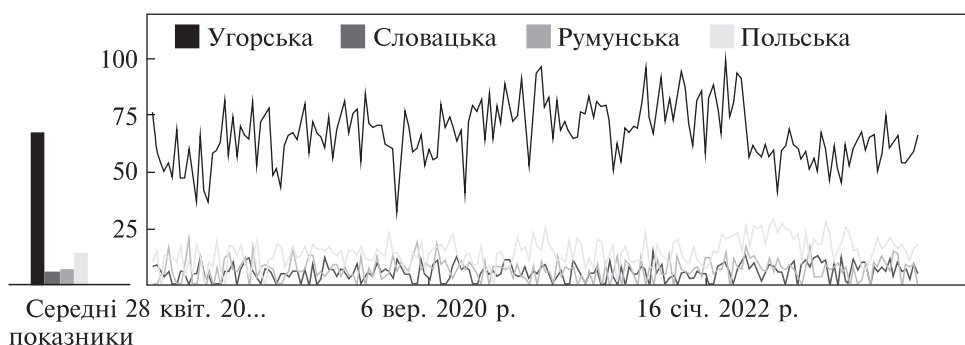
Рис. 1. Рівень зацікавлення угорською мовою в Україні впродовж 25 квітня 2019 р. — 31 грудня 2022 р.

Рис. 2. Рівень зацікавлення словацькою мовою в Україні впродовж 25 квітня 2019 р. — 31 грудня 2022 р.

Рис. 3. Зростання зацікавлення польською та румунською мовами після початку повномасштабної війни Росії проти України

Рис. 4. Тенденції щодо зацікавлення угорською, словацькою, румунською та польською мовами на Закарпатті

Зацікавлення польською мовою в Україні стабільно вище, ніж угорською, румунською чи словацькою, і після початку повномасштабної війни зросло найбільше. В Україні загалом з-поміж мов сусідніх країн найбільше цікавляться польською мовою в усіх регіонах, крім Закарпаття і Буковини, щодо яких дані інші, порівняймо: на Закарпатті: угорська мова — 72 %, польська — 16 %, румунська — 7 %, словацька — 5 %; на Буковині: румунська мова — 55 %, польська — 41 %, угорська — 3 %, словацька — 1 %.

На Закарпатті простежуємо дещо інші тенденції, ніж на загальноукраїнському рівні: рівень зацікавлення угорською мовою після початку повномасштабної війни в регіоні різко знизився, польською — суттєво зріс, словацькою та румунською — зріс несуттєво (рис. 4).

З огляду на тенденції щодо зацікавлення мовами національних меншин, а також на змістові характеристики публікацій у медіа, ми виділили в досліджуваному періоді два підперіоди: а) до повномасштабного нападу Росії на Україну; б) після початку великої війни. Далі їх проаналізуємо детальніше.

ПЕРІОД ДО ПОВНОМАСШТАБНОГО НАПАДУ РОСІЇ НА УКРАЇНУ

За медійними публікаціями, з одного боку, можна відтворити хронологію подій, пов'язаних зі сприйняттям і впровадженням «мовного» закону, з іншого, — простежити акценти й наративи, поширені в медіа.

Серед досліджуваних публікацій упродовж першого періоду (25 квітня 2019 року — 23 лютого 2022 року) 75 % стосуються угорської меншини, 17 % — кількох меншин одночасно, 3 % — румунської, по 2 % — словацької та ромської, 1 % — німецької. Варто зауважити, що в регіональних інтернетівських виданнях питання словацької мови або Словаччини порушують переважно в подієвих матеріалах на зразок «За підтримки словацьких партнерів в одній зі шкіл Ужгорода відкрили сучасний комп'ютерний клас (ФОТО)», однак такі публікації ми не вводили до бази даних, оскільки вони не мають безпосереднього стосунку до мовного питання.

Публікації щодо ромів здебільшого стосуються соціально-економічної проблематики, про мову ж ідеться нечасто, та й у ширшому контексті; наприклад, здобуття освіти чи суспільна інтеграція: «Щодо знання батьками з ромських родин української мови, то, згідно з дослідженням, на Львівщині та Харківщині роми вільно володіють українською мовою, на Закарпатті, за словами Юрченко, менша частина батьків знає українську мову, відповідно, їхні діти, приходячи до дитячих садочків чи школи, найчастіше української мови не знають» (УІ, 21.11.2019); «Йшлося також про пріоритети та шляхи ефективної політики інтеграції ромів в українське суспільство; сучасний стан щодо кодифікації ромської мови в Україні; сприяння доступу осіб ромської національної меншини до медичних послуг...» (ЗО, 11.12.2020).

У публікаціях чітко простежуємо намагання обстояти ту чи ту позицію (переважно право угорської меншини на навчання рідною мовою або утвердження української мови як державної). За період до повномасштабного вторгнення Росії в Україну (до 23 лютого 2022 року) ми умовно виділили дев'ять груп публікацій відповідно до їх загального спрямування: 1) замітки (подієві) (22 % публікацій); 2) спроби журналістів передати особливості культури нацменшин, сприйняття закону — через людський приклад, пошук «точок дотику» (17 % публікацій); 3) висловлення позиції, повідомлення представників Угорщини (15 % публікацій); 4) акцент на політичній площині, журналістські розслідування, аналітика (15 % публікацій); 5) офіційні повідомлення представників української влади, пресслужб (10 % публікацій); 6) відкриті листи, звернення представників угорців (7 % публікацій); 7) інтерв'ю, висвітлення позиції політиків — представників нацменшин на Закарпатті (6 % публікацій); 8) висвітлення в медіа результатів досліджень, інтерв'ю з нау-

ковцями (5 % публікацій); 9) інше (меми, поради щодо вивчення мови, оголошення) (3 % публікацій). Детальний перелік публікацій відповідно до виокремлених груп (за період від листопада 2021 року) див. у нашій статті (Шаркань, 2022, с. 70—73).

Запропонований поділ є умовним, однак навіть з урахуванням умовности можемо простежити, що в період до повномасштабного вторгнення Росії в Україну було більше публікацій, у яких відображено позицію керівництва Угорщини та закарпатських проугорських політиків (виступи представників національних меншин, їхні відкриті листи, звернення), ніж офіційних повідомлень українських органів влади. Однак увагу привертає й те, що значною є кількість спроб передати особливості культури національних меншин, намагатися їх зрозуміти, знайти «точки дотику» — частина цих публікацій створена завдяки грантовій підтримці організацій (Шаркань, 2022, с. 73).

Більшість подієвих заміток порушує питання угорської меншини на Закарпатті та функціонування угорської мови: «Угорськомовні освітяни Закарпаття вистояють черги за матеріальною допомогою від уряду Угорщини» (ГК, 28.09.2021), «Скандал на Закарпатті: дитину не взяли в дитсадок, бо батьки не знають угорську» (О24, 14.04.2021), «Між Будапештом і Києвом взаємні звинувачення, а деякі українські політики хочуть «наїхати» на угорців Закарпаття» (КО, 01.10.2021) тощо. Акценти в таких замітках здебільшого залежать від того, яке видання висвітлює подію. Наприклад, у публікаціях про візит міністра закордонних справ Угорщини Петера Сіярто закарпатське видання «Карпатський об'єктив» і українська служба «ВВС», описуючи причину «невдоволення» Угорщини, називають Закон України «Про освіту», але розставляють різні змістові акценти: «Як відомо, головною причиною невдоволення Угорщини є український закон про освіту, який вивчала також і Венеціанська комісія. Прийнятий в 2017 році, цей закон, визначає, що мовою освітнього процесу в навчальних закладах є державна мова. А особам, які належать до національних меншин, гарантується право на навчання рідною мовою поряд з українською мовою в окремих класах лише у дитячих садочках та початкових класах школи. На думку офіційної Угорщини та угорців Закарпаття, це обмежує близько 150 тисяч етнічних угорців, що мешкають в Україні, в праві на отримання освіти рідною мовою» (КО, 27.01.2021); «Головною причиною невдоволення Угорщини є український закон про освіту, який вивчала також і Венеціанська комісія. Після її критичних зауважень Верховна Рада ухвалила нову його редакцію. Однак Будапешт нещодавно заявив, що зніме блокування засідань Ради “Україна-НАТО” лише тоді, коли угорська громада Закарпаття підтвердить відсутність проблем у здобутті освіти рідною мовою» (ВВС, 27.01.2021). Як бачимо, описуючи ту саму подію (пресконференцію міністрів закордонних справ України та Угорщини), видання обстоюють різні позиції: «ВВС» — нейтрально, «Карпатський об'єктив» — проугорську.

Значна частина публікацій спрямована на те, щоб ознайомити читачів з особливостями культури етнічних спільнот на Закарпатті та в Україні загалом. Серед цих публікацій увагу привертає серія лонгридів від видання «Ukrainian»: «Угорці України. Хто вони?» (Ukr, 17.07.2020), «Волохи України. Хто вони?» (Ukr, 26.07.2020), «Словаки України. Хто вони?» (Ukr, 29.08.2020), «Німці України. Хто вони?» (Ukr, 30.07.2020), «Румуни України. Хто вони?» (Ukr, 12.09.2020). Ці статті створені за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). За підтримки цього агентства функціонують й інші видання, які систематично звертають увагу на особливості культури національних меншин Закарпаття, зокрема й на функціонування мови; наприклад, видання «Varosh»: «Різні, але рівні: як живуть шваби, євреї, румуни та роми Закарпаття» (Varosh, 06.08.2019), «Коли рідна мова не українська: як на Закарпатті навчаються угорською, словацькою та румунською мовами» (Varosh, 01.08.2019); видання «Inforpost»: «Як етнічна угорка стала українським філологом та запровадила двомовне навчання в угорській школі. Інтерв'ю з Габрієллою Гомокі» (IP, 07.08.2021) тощо. Збалансованому висвітленню питання мови нацменшин в Україні, особливо з огляду на запровадження нового «мовного» закону, значну увагу приділяє також «Суспільне» (у публікаціях «Мовне питання: як живе угорська громада на Закарпатті» (Сусп, 27.01.2021), «Мовний закон: як його дотримуються на Закарпатті» (Сусп, 19.08.2021) та ін.); «Deutsche Welle» («Мовний закон і закарпатські угорці: не любов з першого погляду (відео)» (DW, 21.05.2019) та ін.), а також інші видання.

Найбільш активно позицію угорських політиків і представників угорської меншини на Закарпатті висвітлює видання «Карпатський об'єктив». Засновником цього видання є Товариство угорської культури Закарпаття (Шух, 2014) — громадська організація, яку створили і якою керують політики — представники угорської меншини на Закарпатті: власник — Микола Ковач, директор — Василь Брензович (Opendatabot). З огляду на це цілком закономірним є значний інтерес цього видання до питання функціонування угорської мови на Закарпатті, зокрема:

а) активне відбиття позиції представників Угорщини: «Сіярто: на Закарпатті питання використання мови та навчання рідною мовою має бути вирішене» (КО, 23.09.2020); «Національні та мовні меншини Європи — це не проблема, а частина вирішення проблеми» (КО, 21.12.2020); «Закарпаття з робочим візитом відвідав заступник міністра зовнішньої економіки та закордонних справ Угорщини» (КО, 29.08.2021); «Левенте Модьор: у питаннях використання рідної мови та освіти закарпатської угорської громади очікуються зрушення. ВІДЕО» (КО, 31.08.2021); «Інтерв'ю з Генеральним консулом Угорщини в місті Ужгороді Йожефом Бачкаї» (КО, 29.09.2021);

б) значна кількість інтерв'ю з проугорськими політиками на Закарпатті: «Брензович: "...Закарпатські угорці підтвердили своє прагнення до збереження"» (КО, 05.01.2021); «Європейська комісія підтвердила свою підтримку прав угорців в Україні» (КО, 18.03.2021); «Василь Брендзович: "Стратегія США щодо України має стосуватися і прав нацменшин"» (КО, 02.09.2021); «Василь Брендзович розповів про становище закарпатських угорців та їхні проблеми на конгресі FUEN у Трієсті» (КО, 14.09.2021); «Закарпатські угорці взяли участь у Європейському регіональному форумі із захисту нацменшин» (КО, 15.10.2021) та ін.;

в) опублікування значної кількості заяв засновників видання: «Відкритий лист Закарпатського угорськомовного педагогічного товариства т.в.о. міністра освіти» (КО, 31.08.2020); «Заява керівництва ТУКЗ-КМКС щодо суспільного обговорення стосовно законопроекту про нацменшини в Україні» (КО, 03.06.2021); «Заява ТУКЗ-КМКС щодо рішення Конституційного Суду України» (КО, 16.07.2021); «Заява Правління громадської організації "Товариство угорської культури Закарпаття" та Правління Демократичної спілки угорців України по результатам розгляду проекту закону України "Про національні спільноти України"» (КО, 23.07.2021) та ін.

Цілком логічно, що офіційні повідомлення представників української влади поширює більшість видань. За кількістю публікацій серед них вирізняється регіональне інтернетівське видання «Закарпаття онлайн» та Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ», у яких активно публікують аналітичні й інформаційні матеріали («Українське МЗС запевнило Угорщину, що мовний закон не обмежує права нацменшин на Закарпатті» (ЗО, 09.05.2019); «Підписаний Закон «Про повну загальну середню освіту» виконує останню рекомендацію Венеційської комісії для угорської меншини — Офіс президента» (ЗО, 13.03.2020); «Для угорських шкіл на Закарпатті підготують вчителів української — Новосад» (УІ, 06.12.2019) та ін.). Резонансними стали такі публікації в цих виданнях, як «Мільйони доларів для "угорців" Брендзовича» (УІ, 16.07.2019); «Угорщина все-таки просила Росію захистити її меншину на Закарпатті (ФОТО, ДОКУМЕНТ)» (ЗО, 29.01.2020); «Чому угорці в Україні не є корінним народом: причини і пояснення» (ЗО, 13.08.2020); «Євродепутатка від закарпатських угорців Андреа Бочкор відіграє одну з ключових ролей у провокуванні українсько-угорського конфлікту» (ЗО, 04.12.2020); «Перемовини Сійярто та Лаврова у Будапешті: що далі очікувати Україні від головного союзника Росії в ЄС» (ЗО, 01.09.2021) тощо.

Аналіз засвідчує, що найбільшим «проугорським рупором» на Закарпатті є видання «Карпатський об'єктив», а найактивнішу проукраїнську позицію обстоює «Закарпаття онлайн». У регіоні також функціонують інтернетівські видання, які спеціалізуються на висвітленні проблематики національних меншин, — «Media Vista» (MV)

та «Infopost» (IP), — і спрямовані на налагодження діалогу різних етнічних груп.

Хоч, за даними «Google Trends», рівень зацікавленості питанням національних меншин на Закарпатті є найвищим серед усіх регіонів України (Шаркань, 2022, с. 73—74), в окремих публікаціях простежуємо необізнаність і незацікавленість закарпатців мовною проблематикою та думку про те, що це питання не на часі: «А от на Закарпатті вимога з 16 січня використовувати у сфері обслуговування українську — мало кому відома тема. Розпитуючи місцевих мешканців про це законодавче нововведення, УНІАН переконався, що люди, які переймаються коронавірусом та локдауном (а хтось ще досі не відійшов від святкувань), майже не звертають увагу на це питання... Певна частина закарпатців вважають, що мовне питання взагалі не на часі... За словами Володимира [водія рейсового автобуса], для нього не є проблемою відповісти пасажирові угорською чи російською, якщо на цих мовах йому ставлять питання. Каже, що обидві ці мови знає на мінімальному рівні, але його достатньо, щоб порозумітися» (УНІАН, 17.01.2021).

Закарпатські користувачі «Google» найчастіше шукають перекладні словники й програми перекладу з угорської мови (Шаркань, 2022, с. 75) й меншою мірою активно цікавляться (принаймні за допомогою цієї пошукової системи) новинами, пов'язаними з мовою або питаннями мовної політики. Це може опосередковано свідчити про те, що медійний інтерес до цієї проблематики вищий, ніж реальна зацікавленість аудиторії; або ж інформацію, викладену в медіа-публікаціях, користувачі отримують під час безпосереднього перегляду новинних сайтів чи з повідомлень у соціальних мережах. З огляду на це особливого значення набуває «внутрішній» плюралізм публікацій, відповідність новин стандартам журналістики, особливо щодо достовірності інформації та балансу думок. Тому важливу роль мають відігравати спеціалізовані видання, такі як «Media Vista», «Infopost».

ПЕРІОД ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО НАПАДУ РОСІЇ НА УКРАЇНУ

Формально кількість публікацій на теми мови національних меншин після початку великої російсько-української війни не зменшилася, однак змінився зміст публікацій: акцент змістився на питання функціонування мови агресора (російської) в Україні, на обговорення закону про національні меншини, а також на створення нових можливостей для вивчення української мови, зокрема й для представників національних меншин.

Дискусії про функціонування російської мови як «мови національної меншини» в Україні активізувалися після ухвалення резолюції ПАРЄ «Збереження національних меншин у Європі» на весняній

сесії асамблеї 2022 року. Цю резолюцію підготувала сербська депутатка від групи Європейської народної партії Ельвіра Ковач, на думку якої політика щодо нацменшин не має за жодних обставин бути залежною від міждержавних відносин, тому війна Росії проти України не має впливати на ставлення до російської меншини в Україні (УК, 21.04.2022). Така позиція спричинила бурхливу реакцію в українських медіа — від висновків, що «російській мові в Україні неминуче доведеться надавати якийсь статус — на загальних підставах, як і для інших законів нацменшин» (Андрій Хрустальов, Сьогодні, 24.06.2022), до «...ми маємо нагадати, що сама росія зробила власну мову мечем, чи то пак ракетною, зробила російську — мовою ненависті. А на мову ненависті не поширюється свобода слова, і це не є дискримінацією, це, власне, є захистом свободи — зупинити тих, хто хоче в інших цю свободу забрати» (Інна Совсун, Главком, 07.07.2022).

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну значна кількість людей вирішила в повсякденні спілкуватися українською мовою (Галина Шумицька, Еспресо, 24.10.2022), тому це питання також активно висвітлювали в медіа: «У Мукачівській міській бібліотеці для дітей проводять заняття з української мови (ФОТО)» (ЗО, 08.04.2022), «На Закарпатті для переселенців проводять уроки української мови (ФОТО)» (ЗО, 22.10.2022) та ін.

На Закарпатті також дбають про розвиток умов для німецької меншини. Зокрема, ідеться про відкриття Німецького будинку культури в Мукачеві, де місцеві німці матимуть змогу вивчати рідну мову, історію та традиції (MN, 09.12.2022).

Представники угорської меншини на Закарпатті питанню мови навчання в публічній площині після повномасштабного вторгнення Росії в Україну приділяли менше уваги. У березні 2022 року керівник Демократичної спілки угорців Закарпаття Ласло Зубанич зауважив, що питання стосовно «мовного» закону в Україні є відкритим: «Тепер, за словами Зубанича, війна створила нову ситуацію і почався процес щодо пришвидшення вступу України до ЄС. Однак мовне питання залишається. Ласло Зубанич вважає, що для приєднання України до Євросоюзу їй потрібно буде ухвалити зміни у власному законодавстві щодо національних меншин» (IP, 26.03.2022).

Проте на питанні мови освіти представники угорської громади на Закарпатті вже не загострювали увагу так, як до початку великої війни. Про це навіть написали в публікації «Наскільки обґрунтовані звинувачення проти Угорщини? Тези і факти» у виданні «Karpati Igaz Szo». Спростувавши тезу, що Угорщина може не підтримати вступ України до ЄС, редакція видання зауважила: «...Такі думки вже насаджуються та “розганяються” в українському суспільстві: мовляв, Угорщина може виступити проти вступу України до Євроспільноти.

Але тут ті, хто розпалює ворожнечу між двома країнами, стовідсотково прорахувалися: Угорщина до 2017 року була і є найбільшим

прихильником вступу України до ЄС. Першим кроком став безвіз, і Угорщина була одним із найбільших ініціаторів та лобістів відкриття кордонів для українців. Колосальна підтримка була припинена тільки у зв'язку з освітнім та мовним законами, які схвалила Україна. Хоча зараз, від початку війни, про них уже ніхто й не згадує. З боку угорського уряду вже неодноразово і однозначно звучать посилення: ці закони не на часі, наразі є в стократ важливіші питання, зараз треба Україні допомогти у боротьбі з російським окупантом» (KIS, 13.04.2022).

Думку, що суперечки про питання мови освіти в Україні після російського повномасштабного вторгнення лишилися в минулому, висловив в інтерв'ю «Європейській правді» Тібор Томпа, активний представник угорської громади, з яким видання раніше мало «дуже запеклі дискусії щодо освітнього закону»: «Я, як угорець, хочу ... відповісти пану Сійярто, що ніякого утиску угорської громади в Україні ніколи не було. Навпаки, в Україні була до угорців так звана позитивна дискримінація. До нас ставилися з розумінням того, що ми не так добре знаємо українську мову. А розповіді про “утиски” угорців — це піар» (ЄП, 30.05.2022).

Представники Угорщини й угорської меншини на Закарпатті впродовж 2022 року більшої уваги в медіа надавали демонуванню турула в Мукачеві, а також Закону України «Про національні меншини...», що його ухвалила Верховна Рада України 13 грудня 2022 р. Щодо цього закону видання «Карпатський об'єктив» 15 грудня опублікувало спільну заяву ГО «Товариство угорської культури Закарпаття» та ГО «Демократична спілка угорців України». У заяві зазначено: «Законодавці повністю проігнорували конструктивні пропозиції, внесені раніше угорськими та іншими організаціями нацменшин. Законодавство фактично посилює обмеження прав, які раніше були кодифіковані в законах “Про освіту” та “Про мову”, та додає нові. Наприклад, цей Закон не гарантує збереження місць компактного проживання національних меншин або використання національної символіки. Закон трактує права меншин виключно як права, які можуть бути реалізовані індивідуально особами, що належать до меншин, що позбавляє національні меншини (їх громади та організації) можливості реалізовувати будь-які політичні, освітні чи мовні права, які реалізуються інституційно, а отже, й можливості впливати на власну долю» (КО, 15.12.2022). Варто зауважити, що деякі аспекти Закону «Про національні меншини...» відбито не тільки в публікаціях онлайн-медіа, а й на сайтах правозахисних та інших організацій (Українська Гельсінкська спілка з прав людини, Омбудсмен, Рада Європи), такі повідомлення також були проіндексовані в «Google» як новини.

Отже, за даними «Google Trends», рівень зацікавлення в Україні угорською, румунською, словацькою мовами впродовж 2019—

2022 рр. був неоднорідним і суттєво зріс після початку повномасштабної війни Росії проти України: це може бути пов'язано з потоком вимушених переселенців до сусідніх країн. Зацікавлення польською мовою в Україні стабільно вище, ніж угорською, румунською чи словацькою, і після початку великої російсько-української війни воно зросло найбільше.

На Закарпатті серед мов національних меншин найбільше цікавилися угорською (72 %), польською (16 %), румунською (7 %), словацькою (5 %). Водночас рівень зацікавлення угорською мовою після початку повномасштабної війни в регіоні різко знизився, польською — суттєво зріс, словацькою та румунською — зріс несуттєво. Зниження рівня зацікавлення угорською мовою в регіоні, можливо, спричинене виїздом значної кількості етнічних угорців за кордон (про що повідомляли деякі політики), а зростання рівня зацікавлення іншими мовами — виїздом українців до Словаччини та Румунії.

Дослідження засвідчило постійну зацікавленість журналістів питанням мови національних меншин Закарпаття. Публікації щодо цієї проблематики за період після ухвалення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» до кінця 2022 року за змістовим спрямуванням були різними, тому виділено два підперіоди: 1) 25 квітня 2019 року — 23 лютого 2022 року (до повномасштабного нападу Росії на Україну); 2) після початку великої війни.

Упродовж першого періоду увага до мов національних меншин загострювалася у зв'язку з новими заявами представників Угорщини, приїздом угорських високопосадовців в Україну, набуттям чинності нових норм закону тощо. До видань, які систематично й найбільш активно висвітлюють цю проблематику, належать «Карпатський об'єктив» і «Закарпаття онлайн». Журналісти цих видань зазвичай поширюють інформацію з неоднакових джерел, обстоюють різні думки стосовно цієї проблематики. Це є виявом «зовнішнього» плюралізму думок. Платформами, у яких більшою мірою може бути представлений «внутрішній» плюралізм, є вебсайти на зразок «Media Vista» й «Infopost».

Виділені серед досліджуваних публікацій групи за змістовим спрямуванням та джерелами матеріалу засвідчують найбільшу активність у висвітленні проблематики мов національних меншин з боку представників угорської спільноти на Закарпатті й посадових осіб Угорщини. Публікації в регіональних та загальнонаціональних медіа переважно стосуються угорської спільноти (75 %), тільки деякі — румунської (3 %), словацької та ромської (по 2 %), німецької (1 %). У 17 % публікацій порушено проблеми кількох національних спільнот. З одного боку, такі дані зумовлені тим, що угорська меншина на Закарпатті є найбільш численною, з іншого, — засвідчують активну підтримку етнічних угорців Закарпаття Угорщиною.

Протягом другого періоду кількість публікацій, що стосуються мов національних меншин, в онлайн-медіа не зменшилася, однак змінився зміст: акцент зміщено на питання функціонування російської мови в Україні, на обговорення закону про національні меншини, а також на створення нових можливостей для вивчення української мови, зокрема й для представників національних меншин.

З огляду на простежені тенденції припускаємо, що мовне питання впродовж років ставало не причиною, а приводом перешкоджання інтеграції України з НАТО. Адже саме нібито через мову Угорщина блокувала співпрацю нашої країни із цим альянсом, що ускладнювало військово-політичне становище України й стало одним із чинників, які призвели до важких наслідків. І те, що Угорщина перейшла від активної критики в медіа «мовного» й «освітнього» законів до безпосереднього блокування допомоги Україні та блокування санкцій проти Росії, слугує підтвердженням цього. Орбанівська Угорщина не так зацікавлена обстоювати інтереси своєї національної меншини на Закарпатті, як демонструвати антиукраїнську позицію — на підтримку Росії та для власної економічної та політичної вигоди.

Аналіз даних «Google Trends» щодо мов національних меншин засвідчує, що користувачі зрідка шукають інформацію про вплив змін до «мовного» законодавства на функціонування мов національних меншин, про «мовні» права представників міноритарних етноспільнот. Це, з одного боку, може підтверджувати припущення, що зацікавлення медіа досліджуваною проблематикою вище, ніж зацікавлення аудиторії цим питанням; з іншого, — такі дані можуть бути зумовлені тим, що відповідну інформацію реципієнти отримують безпосередньо з новинних сайтів, із соціальних мереж чи інших джерел. З огляду на це важливим є «внутрішній» плюралізм думок у виданнях, які порушують питання мов національних меншин; також потрібна підтримка вебресурсів, що подають неупереджену й збалансовану оцінку життя національних меншин і функціонування їхніх мов.

Статтю опубліковано за матеріалами доповіді на Міжнародній онлайн-конференції «Дебати щодо мовного розмаїття в сучасній Україні: мови національних меншин, білінгвізм та мовні ідеології у воєнні часи» 21 жовтня 2022 р. Див. докладніше: Kiss H.S. (2022). Дослідження мовних проблем в Україні під час війни (наукова хроніка). Українська мова, 3(83), 134—141. Англійською мовою текст доповіді буде опубліковано в колективній монографії в науковому видавництві Harrassowitz Verlag (Вісбаден, Німеччина).

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- ГК** — *Голос Карпат*. <http://goloskarpat.info/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Главком** — *Главком*. <https://glavcom.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Еспресо** — *Еспресо.TV*. <https://espresso.tv/> (дата звернення: 02.01.2023).
- ЄП** — *Європейська правда*. <https://www.eurointegration.com.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- ЗО** — *Закарпаття онлайн*. <https://zakarpattya.net.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- КО** — *Карпатський об'єктив*. <http://ko.net.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- О24** — *Освіта24*. <https://education.24tv.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Сусп** — *Суспільне*. <https://suspilne.media/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Сьогодні** — *Сьогодні*. <https://ukraine.segodnya.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- УІ** — *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- УК** — *Урядовий кур'єр*. <https://ukurier.gov.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- УНІАН** — *УНІАН*. <https://www.unian.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- ВВС** — *BBC News Україна*. <https://www.bbc.com/ukrainian> (дата звернення: 02.01.2023).
- Bigmir** — Рейтинг по групі СМІ і періодика. (2021). *Рейтинг Bigmir*net. http://top.bigmir.net/show/mass_media/0?u=6&t2=1&o=h& (дата звернення: 30.11.2021).
- DW** — *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/uk/> (дата звернення: 02.01.2023).
- GN** — *Google Новини*. <https://news.google.com/> (дата звернення: 02.01.2023).
- GT** — *Google Тренди*. <https://trends.google.com.ua/trends/?geo=UA> (дата звернення: 02.01.2023).
- IP** — *Infopost*. <https://infopost.media/> (дата звернення: 02.01.2023).
- KIS** — *Karpati Igaz Szó*. <https://kiszó.news/> (дата звернення: 02.01.2023).
- MN** — *Mukachevo.net*. <http://www.mukachevo.net/> (дата звернення: 02.01.2023).
- MV** — *Media Vista*. <https://mediavista.com.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Opendatobot** — ГО «ТУКЗ-КМКС». Код ЄДРПОУ 20440111. *Opendatobot*. <https://opendatobot.ua/c/20440111> (дата звернення: 02.01.2023).
- Uaspectr** — Рейтинг найпопулярніших ЗМІ Закарпаття. (2021). *Український спектр*. <https://uaspectr.com/2020/09/07/rejtyng-najpopulyarnishyh-zmi-zakarpattya/> (дата звернення: 30.11.2021).
- Ukr** — *Ukrainer*. <https://ukrainer.net/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Varosh** — *Varosh*. <https://varosh.com.ua/> (дата звернення: 02.01.2023).

ЛІТЕРАТУРА

- Бідзіля Ю.М. (2018). Медіа полінаціонального Закарпаття: проблеми формування етнічної та громадянської ідентичності. *Обрії друкарства*, 1, 23—39. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132817>
- Дуцик Д., Дворовий М. (2019). *Національні меншини України і медіа: до порозуміння через толерантність*. Посібник для журналістів та журналісток, 5. Київ: ТОВ «СІГМАТРЕЙД».
- Ерман Г. (2018). «Три удари у спину»: в чому Угорщина звинувачує Україну. *BBC News Україна* (26.04.2018). <https://www.bbc.com/ukrainian/features-43898566> (дата звернення: 15.12.2022).

- Закон України «Про національні меншини (спільноти) України» № 2827-IX (13.12.2022). *Верховна Рада України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
- Коцур В.В. (2018). Угорська національна меншина в поліетнічному просторі України XXI століття: Мовний чинник. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні відносини*, 3, 45—53.
- Наслідки війни: На Закарпатті залишилося менше 100 тисяч угорців — Ласло Зубанич. *Infopost* (26.03.2022). <https://infopost.media/naslidky-vijny-na-zakarpatti-zalyshylosya-menshe-100-tysyach-ugorcziv-laslo-zubanych/> (дата звернення: 15.12.2022).
- Про кількість та склад населення Закарпатської області за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. *Державний комітет статистики України*. <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/zakarpattia/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Тищенко Ю.А. (2018). Сензитивність мовного питання в освіті, мультилінгвальна освіта для Закарпаття. *Стратегічні пріоритети*, 1, 84—88. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sra_2018_1_14 (дата звернення: 15.12.2022).
- Черниченко С.С. (2018). Державна мова для угорців Закарпаття: чинник інтеграції, сегрегації або асиміляції? *Стратегічні пріоритети*, 1, 97—105. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sra_2018_1_16 (дата звернення: 15.12.2022).
- Шаркань В. (2022). Питання мови національних меншин Закарпаття в українських медіа 2019—2021 рр. *Образ*, 2(39), 64—80. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2022.2\(39\)-64-80](https://doi.org/10.21272/Obraz.2022.2(39)-64-80)
- Шейко Ю. (2022). Які умови статусу кандидата для України запропонувала Єврокомісія. *Deutsche Welle* (17.06.2022). <https://p.dw.com/p/4CrsG> (дата звернення: 12.07.2022).
- Шумицька Г.В. (2019а). *Через діалог до взаєморозуміння в мультилінгвальному просторі: регіональна рецепція мовних новацій в освітній сфері*. Монографія. Ужгород: Гражда.
- Шумицька Г.В., Путрашик В.І. (2017). Реакція медіа на статтю 7 Закону «Про освіту» як відзеркалення сучасної мовної ситуації в Україні (на матеріалах новинних веб-ресурсів Закарпаття). *Науковий потенціал та перспективи розвитку філологічних наук: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8—9 грудня 2017 р.* (с. 174—178). Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського.
- Шумицька Г.В., Путрашик В.І. (2018). Мовне питання в Україні після висновків Венеційської комісії: закарпатський онлайн-медіакурс. *Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 26—27 січня 2018 р.* (с. 188—193). Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського.
- Шумицька Г.В., Путрашик В.І. (2019). Мовне законодавство України в проєкціях онлайнового медіапростору Закарпаття. *Збірник матеріалів XXV (ювілейної) міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика» (Київ, 5 листопада 2019 року)* (с. 187—194). Київ: н. в.
- Шух С., Гарагонич І. (2014). Медіагазди. Кому належать закарпатські ЗМІ. *Panorama Media Group* (21.07.2014). <https://pmg.ua/life/3567-mediagazdy-komu-nalezhat-zakarpatski-zmi> (дата звернення: 12.01.2023).

Статтю отримано 14.03.2023

LEGEND

ГК — *Voice of the Carpathians*. Retrieved January 2, 2023 from <http://goloskarpat.info/> (in Ukrainian).

Главком — *Glavcom*. Retrieved January 2, 2023 from <https://glavcom.ua/> (in Ukrainian).

Еспресо — *Espresso.TV*. Retrieved January 2, 2023 from <https://espresso.tv/> (in Ukrainian).

- ЄП** — *European Truth*. Retrieved January 2, 2023 from <https://www.eurointegration.com.ua/> (in Ukrainian).
- ЗО** — *Transcarpathia Online*. Retrieved January 2, 2023 from <https://zakarpattya.net.ua/> (in Ukrainian).
- КО** — *Carpathian Lens*. Retrieved January 2, 2023 from <http://ko.net.ua/> (in Ukrainian).
- О24** — *Education24*. Retrieved January 2, 2023 from <https://education.24tv.ua/> (in Ukrainian).
- Сусп** — *Suspilne*. Retrieved January 2, 2023 from <https://suspilne.media/> (in Ukrainian).
- Сьогодні** — *Today*. Retrieved January 2, 2023 from <https://ukraine.segodayna.ua/> (in Ukrainian).
- УІ** — *Ukrinform*. Retrieved January 2, 2023 from <https://www.ukrinform.ua/> (in Ukrainian).
- УК** — *Government Courier*. Retrieved January 2, 2023 from <https://ukurier.gov.ua/> (in Ukrainian).
- УНІАН** — *UNIAN*. Retrieved January 2, 2023 from <https://www.unian.ua/> (in Ukrainian).
- BBC** — *BBC News Ukraine*. Retrieved January 2, 2023 from <https://www.bbc.com/ukrainian> (in Ukrainian).
- Bigmir** — Rating by Media and Periodicals Group. *Rating Bigmir*net. Retrieved November 30, 2021 from http://top.bigmir.net/show/mass_media/0/?u=6&t2=1&o=h& (in Russian).
- DW** — *Deutsche Welle*. Retrieved January 2, 2023 from <https://www.dw.com/uk/> (in Ukrainian).
- GN** — *Google News*. Retrieved January 2, 2023 from <https://news.google.com/> (in Ukrainian).
- GT** — *Google Trends*. Retrieved January 2, 2023 from <https://trends.google.com.ua/trends/?geo=UA> (in Ukrainian).
- IP** — *Infopost*. Retrieved January 2, 2023 from <https://infopost.media/> (in Ukrainian).
- KIS** — *Karpati Igaz Szo*. Retrieved January 2, 2023 from <https://kiszozszo.net/> (in Ukrainian).
- MN** — *Mukachevo.net*. Retrieved January 2, 2023 from <http://www.mukachevo.net/> (in Ukrainian).
- MV** — *Media Vista*. Retrieved January 2, 2023 from <https://mediavista.com.ua/> (in Ukrainian).
- Opendatabot** — NGO “TUKZ-KMKS”. EDRPOU code 20440111. *Opendatabot*. Retrieved January 2, 2023 from <https://opendatabot.ua/c/20440111> (in Ukrainian).
- Uaspectr** — Rating of the Most Popular Media in Transcarpathia (2021). *Ukrainian Spectrum*. Retrieved November 30, 2023 from <https://uaspectr.com/2020/09/07/rejtyng-najpopulyarnishyh-zmi-zakarpattya/> (in Ukrainian).
- Ukr** — *Ukrainer*. Retrieved January 2, 2023 from <https://ukrainer.net/> (in Ukrainian).
- Varosh** — *Varosh*. Retrieved January 2, 2023 from <https://varosh.com.ua/> (in Ukrainian).

REFERENCES

- Bidzilia, Yu.M. (2018). Media of Multinational Transcarpathia: Problems of Ethnic and Civic Identity Formation. *Horizons of Printing*, 1, 23–39. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132817> (in Ukrainian).
- Chernychko, S.S. (2018). State Language for Hungarians in Transcarpathia: a Factor of Integration, Segregation or Assimilation? *Strategic priorities*, 1, 97–105. Retrieved December 15, 2022 from http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2018_1_16 (in Ukrainian).
- Dutsyk, D., & Dvorovy, M. (2019). *National Minorities of Ukraine and the Media: Toward Understanding through Tolerance*. A Guide for Journalists. Kyiv: TOV SIHMATREID (in Ukrainian).

- Erman, H. (2018). “Three Stabs in the Back”: What Hungary Accuses Ukraine of. *BBC News Ukraine* (April 26, 2018). Retrieved December 15, 2022 from <https://www.bbc.com/ukrainian/features-43898566> (in Ukrainian).
- Kotsur, V.V. (2018). The Hungarian National Minority in the Multi-Ethnic Space of Ukraine in the Twenty-First Century: The Language Factor. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International relations*, 3, 45—53 (in Ukrainian).
- Law of Ukraine “On National Minorities (Communities) of Ukraine” (№ 2827-IX, December 13, 2022). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved January 20, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text> (in Ukrainian).
- On the Number and Composition of the Population of the Transcarpathian Region according to the Results of the All-Ukrainian Population Census of 2001. *State Statistics Committee of Ukraine*. Retrieved January 2, 2023 from <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/zakarpattia/> (in Ukrainian).
- Sharkan, V. (2022). The Language Issue of the National Minorities of Transcarpatia in the Ukrainian Media 2019—2021. *Obraz*, 2(39), 64—80. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2022.2\(39\)-64-80](https://doi.org/10.21272/Obraz.2022.2(39)-64-80) (in Ukrainian).
- Sheiko, Yu. (2022). What are the Conditions of Candidate Status for Ukraine Proposed by the European Commission. *Deutsche Welle* (June 17, 2022). Retrieved July 12, 2022 from <https://p.dw.com/p/4CrsG> (in Ukrainian).
- Shukh, S., & Harahonych, I. (2014). Media Owners. Who Owns the Transcarpathian Media. *Panorama Media Group* (July 21, 2014). Retrieved January 12, 2023 from <https://pmg.ua/life/3567-mediagazdy-komu-nalezhat-zakarpatski-zmi> (in Ukrainian).
- Shumytska, H.V. (2019a). *Through Dialogue to Mutual Understanding in a Multilingual Space: Regional Reception of Language Innovations in Education*. Monograph. Uzhhorod: Grazhda (in Ukrainian).
- Shumytska, H.V., & Putrashyk, V.I. (2017). Media Reaction to Article 7 of the Law “On Education” as a Reflection of the Current Language Situation in Ukraine (based on the materials of news web resources of Transcarpathia). *Scientific Potential and Prospects for the Development of Philological Sciences: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, Kyiv, December 8-9, 2017* (pp. 174—178). Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V.I. Vernadskoho (in Ukrainian).
- Shumytska, H.V., & Putrashyk, V.I. (2018). The Language Issue in Ukraine after the Venice Commission’s Conclusions: Transcarpathian Online Media Course. *Taurida Philological Scientific Readings: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, Kyiv, January 26-27, 2018* (pp. 188—193). Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V.I. Vernadskoho (in Ukrainian).
- Shumytska, H.V., & Putrashyk, V.I. (2019). Language Legislation of Ukraine in the Projections of the Online Media Space of Transcarpathia. *Collection of Proceedings of the XXV (jubilee) International Scientific and Practical Conference on the Functioning and Development of the Ukrainian Language “Language. Society. Journalism” (Kyiv, November 5, 2019)* (pp. 187—194). Kyiv: n. v. (in Ukrainian).
- The Consequences of the War: Less than 100 thousand Hungarians left in Zakarpattia — Laszlo Zubanych. *Infopost* (March 26, 2022). Retrieved December 15, 2022 from <https://infopost.media/naslidky-vijny-na-zakarpatti-zalyshylosya-menshe-100-tysyach-ugorcziv-laslo-zubanych/> (in Ukrainian).
- Tyshchenko, Yu.A. (2018). Sensitivity of the Language Issue in Education, Multilingual Education for Transcarpathia. *Strategic Priorities*, 1, 84—88. Retrieved December 15, 2022 from http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2018_1_14 (in Ukrainian).

Received 14.03.2023

Vasyl Sharkan, PhD in Philology, Associate Professor
of the Department of Journalism
Uzhhorod National University
14 Universytetska St., Uzhhorod 88000, Ukraine
E-mail: vasyi.sharkan@uzhnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9162-5756>

THE LANGUAGES OF THE NATIONAL MINORITIES OF TRANSCARPATHIA IN THE UKRAINIAN MEDIA DISCOURSE DURING THE WAR

The article analyzes the peculiarities of discussing the issue of languages of national minorities of Transcarpathia in Ukrainian online media between April 25, 2019 (after the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law “On Ensuring the Functioning of Ukrainian as the State Language” in the second reading) and December 2022. It has been traced that in Ukraine, the level of interest in Hungarian, Romanian, Slovak, and Polish languages during this period (according to Google Trends) was heterogeneous and increased significantly after the outbreak of Russia’s full-scale war against Ukraine on February 24, 2022.

Publications on the languages of national minorities in Transcarpathia mainly concern the Hungarian community (75 %), with only a tiny part covering the Romanian (3 %), Slovak and Roma (2 % each), and German (1 %). 17 % of publications cover the issues of several national communities simultaneously. “Karpatskyi Obiektiv” and “Zakarpattya online” are the media that most often cover this issue. The analysis led to the conclusion that before Russia’s full-scale attack on Ukraine, online media covered the prospects for the functioning of the Hungarian language in educational institutions in Transcarpathia most of all. However, after the beginning of Russia’s post-wide invasion, this issue was relegated to the background, and more attention was paid to the functioning of the Russian language in Ukraine, the discussion of the law on national minorities, and the creation of new opportunities for learning Ukrainian, including for representatives of national minorities. Taking into account the observed content trends in media publications, it is suggested that the language issue has been a pretext for Hungary to obstruct Ukraine’s integration with NATO rather than a reason.

Keywords: *language of national minorities, Transcarpathia, media, Hungarian language, Romanian language, Slovak language, Ukrainian language.*